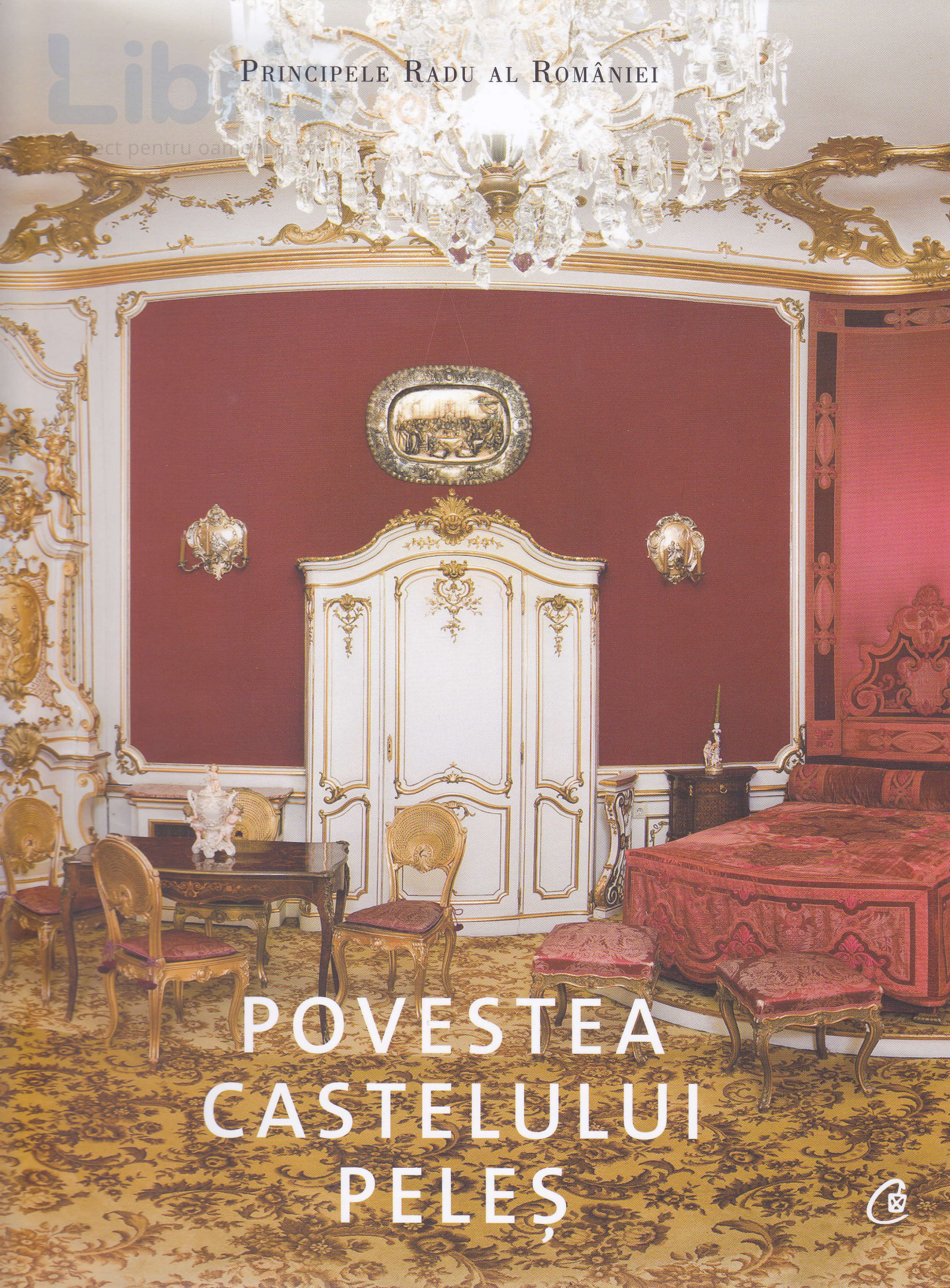

Lib

PRINCIPELE RADU AL ROMÂNIEI

POVESTEA
CASTELULUI
PELEȘ

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

PRINȚUL RADU AL ROMÂNIEI

Povestea

CASTELULUI PELEȘ

Povestea
CASTELULUI PELEȘ

Fotografii de DANIEL ANGELESCU

CERTEA & VECHER

Libris

PRINCIPELE RADU AL ROMÂNIEI

Respect pentru oameni și cărți

Povestea

CASTELULUI PELEȘ

Fotografii de DANIEL ANGELESCU

CURTEA VECHÉ

CUPRINS

Cuvânt înainte • 7

Regele și locurile • 27

Constructorii și opera lor • 57

Castelul și familia • 89

Interiorul castelului • 191

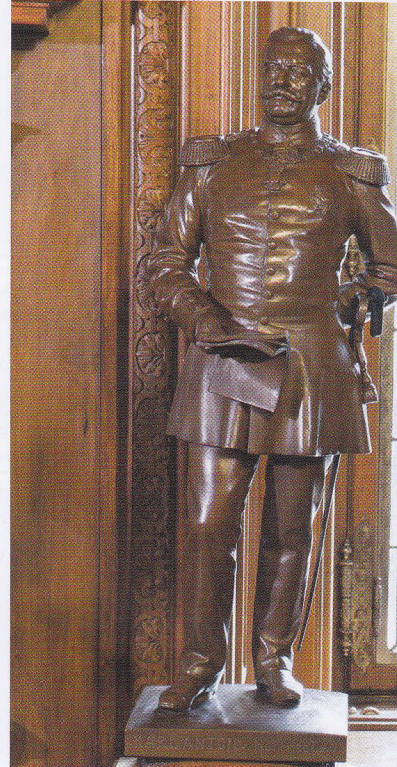
Domeniul Regal Sinaia • 267

Cronologia Familiei Regale a României • 295

Bibliografie • 301

Respect pentru oam

REGELE ȘI LOCURILE

Principele Karl-Anton de Hohenzollern
sculptură de Adolf von Donnay
(1835-1904)

Stânga: Portretul Regelui Carol I, de G. A. Healy
(1813-1900)

Douăzeci și șapte de ani, atât avea Regele Carol I (la vremea aceea, Domnitor al Principatelor Române Unite), când a vizitat, în august 1866, pentru prima oară, locul care avea să devină Domeniul Regal Sinaia. În zilele de 24 și 25 iulie/25 și 6 august, într-una dintre primele sale vizite în țară, Principele Carol I poposește la Mănăstirea Sinaia²⁹, însoțit de Dimitrie A. Sturdza³⁰, de doctorul Carol Davila³¹ și de maiorul Ștefan Fălcoianu³². Au părăsit capitala în zori, la ora 6 și 18 minute, cu un poștalion tras de opt cai. Au ajuns la Ploiești în jurul orei 9, pe un drum pe care Domnitorul îl cunoștea deja. Regele s-a oprit în orașul Ploiești, unde a vizitat spitalul din localitate. A poposit apoi la Călinești, pe moșia generalului Mavros³³. Nicolae Mavros fusese în serviciul Rusiei (mai precis a lucrat pentru Pavel Kiseleff³⁴),

dar s-a căsătorit cu o româncă și s-a stabilit în țara noastră. Fiicele lui erau căsătorite cu Ion Ghica³⁵ și cu Ion Cantacuzino³⁶. Generalul era un om de știință specializat în arheologie³⁷. Carol I a mers apoi la Florești, pe proprietatea doamnei Cantacuzino³⁸. Dejunul l-a luat la moșia Băicoi, proprietatea Principesei Trubețkoi³⁹, născută Ghica. Soțul Principesei Trubețkoi a fost în 1834 atașatul legației ruse la Karlsruhe, iar ea a asistat la căsătoria părinților Principelui Carol I, căruia i-a povestit multe detalii despre eveniment, la prânzul pe care l-a oferit Domnitorului în acea zi.⁴⁰

De la Băicoi încolo, șoseaua care ducea prin Câmpina și prin Comarnic fusese practicabilă, dar în anul 1865 apele mari au răsturnat multe poduri de piatră și de lemn. Trăsura princiară a trecut, așadar, printre bolovanii rostogoliți de apele furioase. Mai sus de Comarnic, drumul urca pe înălțimi amețitoare și fusese distrus din cauza alunecărilor de teren. Trecerea a fost grea și periculoasă. La aproape 1 000 de metri înălțime, ochii Principelui Carol I au zărit, fermecați, mănăstirea Sinaia ridicându-se pe un picior de munte, singuratică. Starețul și călugării l-au primit pe

29. Ctitorie a spătarului Mihail Cantacuzino, fiul postelnicului Constantin Cantacuzino și al domniței Elena Basarab. A fost zidită pe muntele Furnica, numit înainte de secolul al XVII-lea „Molomoț”, în perioada 1690–1695. Spătarul Mihail Cantacuzino a numit schitul „Sinaia” în cinstea unei vizite făcute la mănăstirea Sinai. În vecinătatea acestuia s-a dezvoltat cătunul „Izvor”, prima vatră de locuire a viitorului oraș Sinaia, formată la început din oameni aduși pentru paza mănăstirii. Ansamblul mănăstiresc cuprinde biserica Adormirea Maicii Domnului, paradisul, stăreția, chiliile și incinta veche (toate clădite în 1690–1695). Pictura bisericii Adormirea Maicii Domnului, executată în 1694, aparține lui Pârnu Mutu Zugravu, un inovator al picturii religioase tradiționale românești.

30. Dimitrie A. Sturdza (1833–1914), om politic liberal, ministru în mai multe guverne în diverse portofolii (Lucrări Publice, Finanțe, Externe, Culte, Război), începând din 1866, și prim-ministru de patru ori (1895–1896, 1897–1899, 1901–1904, 1907–1908). A fost președintele PNL în 1892, după moartea lui Ion C. Brătianu. A făcut studii economice la Berlin și a fost membru al Academiei Române (din 1871). A fost președintele Academiei Române timp de doi ani, din 1882 până în 1884.

31. Carol Davila (1830–1884), medic și farmacist, născut la Parma. La cererea domnului Țării Românești, Barbu Știrbey, trimis de guvernul francez, în 1852, în Muntenia, pentru organizarea serviciului sanitar al țării. A contribuit fundamental la organizarea învățământului medical din România, înființând școala de medicină (1855) și școala de farmacie. Înaintat la gradul de general de către Al. I. Cuza, este naturalizat de Domnitorul Carol în 1868 pentru servicii excepționale aduse țării. A condus serviciul sanitar în timpul Războiului de Independență. A fost unul dintre apropiații Regelui Carol I.

32. Ștefan I. Fălcoianu (1835–1905), general, istoric și matematician, membru al Academiei Române din 1876. În timpul Războiului de Independență, colonel fiind, a fost numit Șeful Statului Major al armatei române de operațiune. A fost șeful Marelui Stat Major al Armatei Române în 1883–1884 și 1886–1894 și ministru de Război în perioada 1884–1886. Sub mandatul său de ministru a fost adoptat „Decretul de organizare a Marelui Stat Major, pe baza normelor moderne, de tip prusian, și a învățământului din 1877–1878”. A avut o contribuție foarte mare la înființarea Școlii Superioare de Război (astăzi, Universitatea Națională de Apărare), în 1889.

33. Generalul Nicolae Mavros (1786–1868), fiul lui Gheorghe Mavros, mare hatman în Moldova, și al Marioarei Ventura. A fost consilier de stat al țarului Rusiei.

34. Conte Pavel Dimitrievici Kiseleff (19 ianuarie 1788–14 noiembrie 1872), considerat drept unul dintre cei mai străluciți reformatori din vremea domniei conservatoare a Țarului Nicolae I. În timpul războiului ruso-turc din 1828–1829, Kiseleff a fost comandantul trupelor de ocupație în

Moldova și în Țara Românească. A fost cea mai mare autoritate din principatele noastre până în anul 1834, când au urcat pe tron Alexandru Ghica, în Țara Românească, și Mihail Sturdza, în Moldova. Kiseleff a jucat un rol important în introducerea Regulamentului Organic în cele două principate și în proiecte de infrastructură, precum șoseaua Kiseleff, o strategică prelungire spre nordul Capitalei a Căii Victoriei (Podul Mogoșoaiei, la acea vreme).

35. Ion Ghica (12 august 1817–22 aprilie 1897), om politic, diplomat, scriitor, matematician. A fost una dintre cele mai importante personalități ale României din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Numit de otomani prinț (guvernator) de Samos (1848–1858). Deputat, ministru și prim-ministru sub Cuza-Vodă. A fost prim-ministrul guvernului care l-a adus în țară pe Principele Carol (11 februarie–11 mai 1866). A fost președinte al Academiei Române și prim-ministru de cinci ori. S-a căsătorit cu Alexandrina (Sașa) Mavros (1830–1926).

36. Ion C. Cantacuzino (12 septembrie 1825, Iași–20 aprilie 1878, Viena), om politic român. A studiat la Paris. A fost ministru al Justiției în trei scurte guvernări consecutive (1866–1867). S-a căsătorit în 1845 cu Maria, fiica generalului Nicolae Mavros.

37. *Notes sur la vie du Roi Charles de Roumanie – par un témoin oculaire*, op. cit., tomul I, p. 37.

38. Este vorba probabil despre Ecaterina (născută Băleanu), a doua soție a lui Gheorghe Grigore Cantacuzino (1832–1913), zis Nababul, cel care a construit în anul 1911 Palatul Cantacuzino de la Florești, supranumit „Micul Trianon”.

39. Născută Cleopatra Ghica (1801–1880), a fost fiica banului Costache D. Ghica și a Ruxandrei Cantacuzino. A fost căsătorită pentru scurtă vreme cu Principele Serghei Trubețkoi, nepotul Țarului Nicolae I. A trăit mare parte a vieții la Băicoi. În casa Cleopatrei Trubețkoi de pe Podul Mogoșoaiei (Calea Victoriei) au concertat Franz Liszt și Johann Strauss.

40. *Notes sur la vie du Roi Charles de Roumanie – par un témoin oculaire*, op. cit., tomul I, p. 37.

Domnitorul României Carol I 1866

Regele Carol I, ca tânăr Domnitor al Principatelor Unite (1866).

Domnitor cu mare alai, iar apoi au săvârșit o slujbă în prezența sa. Fiind trecut de ora 7 seara, cina a fost frugală: mămăliguță, păstrăv și pui fript. A doua zi, pe 6 august, toată lumea a fost în picioare la ora 5 dimineața.⁴¹

Despre relația dintre Domeniul Regal Sinaia și mănăstirea multiseclară vecină se poate spune, privind în urmă, că a fost una armonioasă. Așa cum sfânta mănăstire Sinaia a facilitat apropierea Regelui Carol I de locul ales drept leagăn a dinastiei, tot așa prezența Castelului Peleş a schimbat definitiv percepția despre mănăstire a românilor și a făcut-o cunoscută sutelor de mii de străini care i-au trecut pragul în ultima sută și cincizeci de ani.

Peleşul, devenit astăzi o comoară de istorie și de artă, s-a născut în zburcământ. Puțini sunt cei care cunosc împrejurările, dar mai ales greutățile pe care le-a întâmpinat Domnitorul Carol I în planul lui de a ridica o reședință de vară demnă de el și de țara sa.⁴²

„Carol I și-a conceput misiunea în România ca pe un act civilizator, pe care el, cel chemat de națiunea română prin referendum, este dator să-l împlinească. [...] Ctitoria domnitorului, Castelul Peleş, devenea implicit, la rândul ei, simbolul modernizării României prin adoptarea formulilor culturale germane.

Amplasarea edificiului într-o regiune fără o istorie memorabilă nu este lipsită de semnificație. Terenul ales pentru castel era situat într-o zonă în care natura nu fusese încă atinsă de mâna omului, cel mai apropiat edificiu fiind mănăstirea Sinaia, la câteva sute de metri depărtare. Se statuta astfel și mai accentuat exemplaritatea demersului princiar, linia nouă impusă de noua domnie, un nou început. [...] Un alt element, de ordin politico-ideologic, avea să fie subliniat ulterior. Terenul pentru construcția castelului era situat la 30 de kilometri de granița cu Imperiul Austro-Ungar. La întrebările ce i-au fost puse în legătură cu alegerea sitului, regele ar fi răspuns că nu crede în permanența acestei granițe.”⁴³

Regele Carol I a beneficiat de o solidă educație. Înaltele școli prusiene pe care le-a urmat i-au asigurat baza pregătirii pentru calitatea de șef de stat. Iar cursurile de inginerie și construcții din cadrul academiei militare i-au oferit cunoștințele necesare pentru urmărirea directă a lucrărilor pe care le-a inițiat (propriile reședințe, căile ferate, monumente religioase și clădiri civile, ctitorite sau refăcute). Tzigara-Samurcaș confirmă că arta și arhitectura se aflau în fruntea preferințelor Regelui Carol I.⁴⁴ Dacă adăugăm la toate acestea și predispoziția lui pentru „a construi”, fie că aceasta se adresa instituțiilor statului modern, fie infrastructurii

41. Mihai Haret, *Castelul Peleş, monografie istorică-geografică-turistică-pitoească-descriptivă*, București, Cartea Românească, 1924, pp. 8–9.

42. M.D., „Sărbătoarea Peleşului”, în *Realitatea ilustrată*, anul VII, nr. 347, 21 septembrie 1933, p. 4.

43. Ruxanda Beldiman, *Castelul Peleş, expresie a fenomenului istoric de influență germană*, Editura Simetria, 2011, pp. 206–207.

44. *Ibidem*, p. 47.

propriu-zise a țării, putem lesne înțelege de unde venea interesul atât de direct, de meticolos și de competent pentru șantierul de la Sinaia.

Regele Carol I avea o vastă erudiție, care se datora, în afara celor menționate mai sus, și unei discipline a muncii intelectuale, nenumăratelor lecturi, cercurilor literare și artistice de care familia sa era apropiată, precum și călătoriilor numeroase, mai ales de studii, organizate în tinerețea sa de tatăl principelui, Karl Anton⁴⁵. Carol a vizitat, de exemplu, Veneția, Genova și Milano la vârsta de 17 ani.⁴⁶

Pentru a înțelege mai bine sursa constanței și a hotărârii cu care Carol I a săvârșit și a servit Peleșul (și, la scară mai largă, întregul eșafodaj al statului român modern), să luăm aminte la spusele Reginei Elisabeta⁴⁷ despre soțul ei:

„Carol e o natură nobilă. Adesea îl aseamăn cu Wilhelm de Orania⁴⁸. Cele mai crude experiențe nu fac decât să-i întărească sângele rece și să-i oțelească facultățile. Față de vădite gesturi de-o neagră ingratură, dă din umeri și – iartă. Când nu va mai fi, va fi numit Cel Înțelept.

Afabil, însă fără a rupe barierele, egal în bucurie ca și la neazuri, păstrează același sânge rece în toate împrejurările.

De la șapte dimineața până la unsprezece seara, el stă sub greutatea unei munci fără răgaz.⁴⁹

Există o scurtă monografie din 1936, semnată de arhimandritul Serafim, al șaptesprezecelea stareț al mănăstirii Sinaia, instalat la 1 iulie 1929. Acesta vorbește despre avântul pe care l-a luat viața mănăstirii din momentul în care Curtea Regală a venit în vecinătatea ei. Arhimandritul, întâistătător al mănăstirii la 70 de ani de la prima venire a Domnitorului Carol I, scrie:

„În anul 1866, avu loc un eveniment important din viața Sfintei Mănăstiri Sinaia, care a fost adevăratul autor și cel mai puternic creator al stării de lucruri de azi. Majestatea Sa Regele Carol I -iu, pe atunci Domnitor tânăr și de curând sosit în România, veni aci ca să viziteze mănăstirea și localitățile dinprejur, cum vizitase și alte localități din țară, și a fost atât de mult încântat de frumusețea locului, încât mai veni încă o dată, în anul 1867, ca să-l mai revadă și să facă vânătoare de fiare sălbatice în munții săi. Asemenea și în 1870, după ce se căsătorii în noiembrie 1869, veni împreună cu M.S. Regina Elisabeta și trase în chiliile mănăstirii.

Sus: Regele Carol I conducând o șarjă de cavalerie (în timpul Războiului de Independență), de Emil Volkens, 1877.

Jos: Sala mare de arme, vitrina cu Coroana de oțel a Regelui Carol I.

45. Principele Karl Anton de Hohenzollern (1811–1885), tatăl lui Carol I, președinte al Guvernului Prusiei între 1858 și 1862. A fost ultimul principe suveran al Principatului Hohenzollern până în anul 1850, când acesta a fost anexat Prusiei.

46. Ruxanda Beldiman, *op. cit.*, p. 48.

47. Textul face parte dintr-o scrisoare adresată de Regina Elisabeta mamei ei, Principesa de Wied.

48. Wilhelm de Orania (24 aprilie 1533–10 iulie 1584), născut Willem van Oranje, conte de Nassau. A devenit principe de Orania în 1544 și a fost fondatorul Casei de Orania-Nassau. A condus revolta olandeză împotriva Spaniei și este considerat în Țările de Jos „Părintele patriei”.

49. Alexandru Tzigara-Samurcaș, *op. cit.*, p. 62.